
ATATÜRK DÖNEMİNDE SOYADI KANUNU'NUN ÇANKIRI'DAKİ YANSIMASI

Mehmet Şah ÖZCAN¹, İsmet ÜZEN²

Öz

Soyadı veya aile adı farklı ailelerden gelen kişilerin aile bağıını gösteren ve bir takım karışıklıkların önüne geçmesini sağlayan bir kavramdır. Atatürk döneminde modern bir ulus devlet yaratmak için atılan adımlardan biri olan ve Türk dilinde sadeleştirme ve öz Türkçe kullanma politikasının da bir sonucu olarak meydana getirilen Soyadı Kanunu 21 Haziran 1934'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilmiştir. Kanunun kabulünden bir gün sonra ulusal basında vatandaşlara yönelik olarak Türk Dili Araştırma Kurumu'nun bulduğu yeni soyadları yayınlanmaya başlanmıştır. Diğer yandan vatandaşların kendi istekleriyle aldığı yeni soyadları da yerel ve ulusal basında yer almıştır. Çalışmamızın amacı yerel düzeyde Soyadı Kanununun Çankırı'daki yansımalarını ortaya koymaktır. Soyadı Kanunu'nun yerel düzeyde yansımaları hakkındaki çalışmalar oldukça sınırlıdır. Çankırı ile ilgili olarak 1941'de Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu tarafından "Çığır" dergisinde bir çalışma yayınlanmıştır. Ancak bu çalışmada Çankırı'nın yerel basını kullanılmamıştır. Biz de bu çalışmamızda, Fındıkoğlu'nun çalışmasına ek olarak, dönemin Çankırı yerel basınından biri olan "Çankırı'da Duygu" adlı gazetede yer alan verileri kullanarak, bazı vatandaşların aldığı soyadlarını ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Soyadı Kanunu, Çankırı, Çankırı'da Duygu, Önerilen Soyadları, Atatürk Dönemi.

---

¹ Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, mehmentsahozcan@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-1445-0155

² Prof. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, ismetuzen@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-6605-7267

Makale gönderilme tarihi: 15 Kasım 2019. Makale kabul tarihi: 11 Aralık 2019.
Makale türü: Araştırma Makalesi

THE REFLECTION OF SURNAME LAW IN ÇANKIRI IN ATATÜRK'S PERIOD

Mehmet Şah ÖZCAN, İsmet ÜZEN

Abstract

The surname or family name is a concept that allows people from different families to display family ties and prevent some confusions. The Surname Law, which was one of the steps taken to create a modern nation-state and also formed as a result of the policy of Turkish language simplification and the use of pure Turkish, was adopted in the Turkish Grand National Assembly on June 21, 1934. One day after the adoption of the Law, the new surnames found by Turkish Language Research Agency began to be published for the citizens in the national press. On the other hand, new surnames taken by citizens on their own will also appeared in local and national press. The aim of our study is to reveal the reflection of the Surname Law in Çankırı at the local level. The studies on the reflection of the Surname Law at the local level are quite limited. Regarding Çankırı, a study was published by Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu in the magazine "Çığır" in 1941. However, Çankırı's local presses were not used in this study. In our study, in addition to the work of Fındıkoğlu, we will try to reveal the surnames of some citizens by using the data in the newspaper "Çankırı'da Duygu", which was one of the local presses in Çankırı in this term.

Keywords: Surname Law, Çankırı, Çankırı'da Duygu, Suggested Surnames, Atatürk's Period.

Giriş

Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde başlayan modernleşme çabaları, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulmasıyla birlikte, Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde daha da hızlanarak, köklü bir şekilde devam etmiştir. Muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak amacıyla yapılan atılımlardan biri de 21.06.1934 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen Soyadı Kanunu'dur. Atatürk döneminde 1934 yılına kadar asrileşmek yönünde yapılan diğer tüm inkılâplar gibi bu kanunun da yeni bir insan ve toplum yaratma, başka ifade ile yeni bir ulus devlet meydana getirme girişiminin bir halkası olduğu söylenebilir.

Soyadı veya aile adı, farklı ailelerden gelen kişilerin birbirinden ayırt edilmesini sağlayan, kolaylaştıran ve böylece karışıklıkların önüne geçen bir kavramdır. Soyadı, bir ailenin fertlerini başka bir ailenin fertlerinden ayırt etmeyi sağlaması yanında, aynı soya mensup kişilerin birbirleriyle bağlantısını ve “*soyun ortaya çıktığı ya da yerleştiği yöreyi, bağlı olduğu ulusu ya da kabileyi, ata mesleğini belirleme[yi]*” olası kılmaktadır. Bir toplumun soyadı belirleme hususundaki tercihlerinin, o toplumun tarihi yanında manevi değer, yapı ve hassasiyetleri üzerinden şekillendiğini söylemek mümkündür (Ertan, 2000: 256).

“Değişik kültürlerde, çok farklı zamanlarda ortaya çık[an] soyadı uygulaması, “kişi hak ve özgürlüklerinin” gelişimine paralel olarak “yaygınlaşmış”, zamanla “çağdaş anlamdaki” hüviyetine ve günümüzdeki seviyesine ulaşmıştır (Ertan, 2000: 257). Batı feodalizminde yalnız soylulara has olan aile adları, batılı bireylerin feodalizmden kapitalizme geçiş evresinde vatandaşlaşma sürecine girmesiyle birlikte genelleşmeye başlamıştır (Ateş, 2010: 258).

Meseleye Türkler açısından bakıldığında; Türklerde her ailenin lakap ve şöhretlerle belirginleşen bir aile adının olduğu ve kişilerin bu yolla anılıp tanındığı bilinmekle birlikte (Avşar ve Kaya, 2013: 77), 1934 senesine kadar soyadı uygulamasına rastlanılmamaktadır (Ertan, 2000: 257). Osmanlı toplumunda, batılı feodal ailelere benzer bazı ailelerin, aile adı olarak kullandıkları lakap ve unvanlar var olsa da, toplumun büyük çoğunluğu belirli bir aile adı olmaksızın yaşamış, aynı soya mensup kişiler aile büyüğünün belirgin özellik, nitelik, beceri ve mesleğinin yanı sıra doğum yeri, aşireti vb. öğeler vasıtasıyla yekdiğerinden ayırt edilmiştir (Ateş, 2010: 258; Turan, 2010: 115). *“Çağdaş anlamdaki kişi hak ve özgürlüklerinin” henüz gelişmediği, “devlet-birey ilişkisinin zayıf[lığı]” sebebiyle “resmi işlemlerdeki karmaşıklık ve yoğunluğun Batı'ya nazaran az olduğu” koşullar*

altında uzun bir dönem soyadı uygulamasına gerek duyulmamıştır (Ertan, 2000: 257-258). Muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak ve yeni bir ulus devlet yaratmak hedefindeki Cumhuriyet Türkiye'sinde, lakap ve şöhret yollu adlandırmalar, devlet kayıtlarında ve resmi işlemlerde sıkıntılar yaratması bir yana, bireylerin birbirlerinden ayırt edilmesi ve bireyin devletle ve diğer bireylerle ilişkilerinde eşitlik sağlanması hususlarında da yeterli olamamıştır (Aslan, 2006: 156; Avşar ve Kaya, 2013: 77-78; Dokuyan, 2016: 130-132). Bu durum, "*Batı'nın yaşam biçimini ve sosyo-ekonomik kurumlarını gecikmeli de olsa benimsemek kararlılığı içinde bulunan Türk toplumunun bu koşullar altında "soyadı" ilkesini benimsemesi[ni] kaçınılmaz*" (Ateş, 2010: 258) kılmaştır.

Netice itibarıyla "*çağdaş toplumlarda olduğu gibi, belirli kurallara göre aile başkanının alacağı ve bütün aile bireyleriyle birlikte o aileden gelecek olanların da kullanacakları bir ikinci ad, "soyadı" [alınması] yoluna gidilmiştir*" (Turan, 2010: 115).

1934 yılında yürürlüğe konan Soyadı Kanunu öncesinde, kanunla bağlantılı olan ve ona "*zemin hazırlayan*" en önemli adım 1926'da kabul edilen Medeni Kanun'dur (Ertan, 2000: 258). Medeni Kanun'da aile isimlerinin alınması kabul edilmiş olmasına rağmen, soyadı alma hususunda bir zorunluluk getirilmemiştir (Avşar ve Kaya, 2013: 78).

Soyadı Kanunu meydana getirmek amacıyla 1929 yılı öncesinde başlayan çalışmalar (Ertan, 2000: 258) ancak 1933 senesinde belirgin bir nitelik kazanmıştır. Dâhiliye Vekâleti'nce hazırlanan 1/558 sayılı Soyadı Kanunu tasarısı, İcra Vekilleri Heyeti'nin 4 Mart 1933 tarihli toplantısında alınan karar üzerine, gerekçesiyle birlikte 11 Mart 1933'te TBMM Başkanlığına sunulmuştur. İlgili gerekçede özetle: Soyadı taşımanın her aile ve birey için yüzyıllardan beri bir gelenek haline gelmesine ve Türk töresinde de soyadı kullanmak, soy seçerisi tutmak ve soy araştırmak gibi ögeler bulunmasına rağmen, Türkiye'de soyadı taşımanın isteğe bırakılması sebebiyle mevcut uygulamaların ortaya çıktığı; Medeni Kanun'un 25., 26., 153. ve 259. maddelerinde soyadına ait hükümler olduğu, bu maddelerden yola çıkarak soyadı almayı yasal bir zorunluluk haline getirmek ve bunları nüfus kütüklerine kaydetmek lazım geldiği için söz konusu kanunun düzenlendiği belirtilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi (TBMMZC), 4. Devre, 23. Cilt, 16.6.1934, Sıra No 203: 4-5).

TBMM Dâhiliye ve Adliye Encümenleri'nde sırayla görüşülüp, tadil edilen kanun tasarısı, son haliyle 21 Mayıs 1934'te Adliye Encümenliği'nden Meclis Başkanlığı'na havale edilmiş (TBMMZC, 4. Devre, 23. Cilt,

16.6.1934, Sıra No 203: 5-15) ve 16 Haziran 1934'te TBMM'nde görüşülmeye başlanmıştır (TBMMZC, 4. Devre, 23. Cilt, 16.6.1934: 191-202). 15 maddelik kanun 2525 sayı ile 21 Haziran 1934'te kabul edilmiş (TBMMZC, 4. Devre, 23. Cilt, 21.6.1934: 259) ve 02 Temmuz 1934 tarih ve 2741 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır (Soy Adı Kanunu, 1934). Kanunun bazı maddelerine göre; her Türkün öz adından başka soyadını da taşımaya mecbur olduğu, söyleyişte, yazışta öz ad önde, soyadının sonda kullanılacağı, rütbe ve memuriyet, aşiret ve yabancı ırk ve millet isimleriyle umumi edelere uygun olmayan veya iğrenç ve gülünç olan soyadlarının kullanılmayacağı, soyadı seçme vazifesinin kocaya ait olduğu, kanunun yayımlandığı tarihten itibaren iki yıl içinde soyadı almayanların veya değiştirmek isteyenlerin bunu nüfus kütüklerine geçirecekleri, kanunda belirtilen süre içinde soyadı almayanlara beş liradan on beş liraya kadar hafif para cezası verileceği, bu kanunun uygulama şeklini gösteren bir nizamname yapılacağı, kanunun yayımlandığı tarihten itibaren altı ay sonra yürürlüğe gireceği ifade edilmiştir.

Kanunun yürürlüğe girmesinden hemen önce Bakanlar Kurulu'nun 24.12.1934 tarih ve 2/1759 nolu kararname ile kabul ettiği ve 54 maddeden oluşan "*Soyadı Nizamnamesi*" 27.12.1934 tarih ve 2891 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır (Soy Adı Nizamnamesi, 1934). Nizamname maddeleri kanun çerçevesinde soyadı alırken nasıl bir yol izleneceği hakkında hükümleri içermektedir. 5. maddede "*yeni takılan soyadları Türk dilinden alınır*" denilmektedir. 3. maddede ise soyadı almak için vatandaşlara 02 Temmuz 1936 tarihine kadar süre tanınmaktadır.

Soyadı Nizamnamesinin yayınlanmasından bir ay önce İsmet İnönü ve arkadaşları tarafından Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya "*Atatürk*" soyadı verilmesi için bir kanun teklifi sunulmuş ve bu teklif, 24.11. 1934 tarih ve 2587 sayılı kanunla kabul edilmiştir (TBMMZC, 4. Devre, 25. Cilt, 24.11.1934: 32, 34-35). 17 Aralık 1934 tarih ve 2622 sayılı kanun ile de "*Atatürk*" adı ve soyadının başka kimseler tarafından alınamayacağı kabul edilmiştir (TBMMZC, 4. Devre, 25. Cilt, 17.12.1934: 202-203).

Süreç içinde Soyadı Kanunu ile yakından ilgili ve onu tamamlayan bir düzenleme daha yapılmıştır. Bu da, 26.11.1934 tarih ve 2590 sayılı "*Efendi, Bey, Paşa Gibi Lakap ve Unvanların Kaldırılmasına Dair Kanun*"dur. Bu kanunla "*Ağa, Hacı, Hafız, Hoca, Molla, Efendi, Bey, Beyefendi, Paşa, Hanım, Hanımefendi ve Hazretleri gibi lakap ve unvanlar*" kaldırılarak vatandaşların "*kanunun karşısında ve resmi belgelerde yalnız adlarıyla*" anılmaları kabul edilmiştir (Efendi, Bey, Paşa, 1934). Böylece lakap ve unvanları ile toplumda kendilerine ayrıcalık tanıyanların ayrıcalıklarına son

verilmek istenmiştir ki ilgili kanun bu yönüyle Cumhuriyetin “Halkçılık” ilkesine de uygun bir uygulamadır (Ertan, 2000: 269-270). Kanunun ana hedefi, kişilerin kanundan önce kullandıkları “*lakap ve unvanları soyadı olarak almalarına engel olmak*[tır]” (Doğaner, 2007: 251).

2590 sayılı kanunun kabulünden bir gün sonra ulusal basında kamuoyuna yönelik olarak Türk Dili Araştırma Kurumu’nun bulduğu yeni soyadları alfabetik sıra halinde yayınlanmaya başlanmıştır (Cumhuriyet, 27 Teşrinisani 1934; 1 Kânunuevvel 1934; 3, 6, 7, 9 Birinci Kanun 1934).

Diğer yandan vatandaşların aldığı yeni soyadlarına da yer verilmiştir. Cumhuriyet, 28, 29, 30 Teşrinisani 1934; 1 Kânunuevvel 1934)³. Türk Dili Araştırma Kurumu’nun yayınladığı yeni soyadlarının öz Türkçe isimler olması dikkat çekicidir. Kurumun yayınladığı listeler, aynı zamanda 1932’de başlayan dil alanında tasfiye hareketi ve öz Türkçe kullanımı ile ilgili süreçle de bağlantılıdır (Aslan, 2006: 159,168).

Basının soyadı meselesinde farkındalık yaratma gayretleri hız kesmeden sürüp giderken, Halkevlerinin de vatandaşların soyadı almaları hususunda yönlendirici ve teşvik edici faaliyetler yürüttüğü görülmüştür. (Ertan, 2000: 266). Örneğin, Ankara Halkevi, dil-edebiyat ve tarih şubesi tarafından 7 Aralık 1934 tarihinde “soyadı koyma günü” namıyla bir şenlik düzenleneceğini bir hafta önce “Ulus” gazetesinden ilan etmiş ve diğer Halkevlerine örnek teşkil etmesi beklenen bu şenlikte, Halkevi binasında toplanacak tüm üye ve katılımcıların soyadlarını seçeceklerini duyurmuştur (Ulus, 28 Son Teşrin 1934).

Bu süreçte tüm resmi ve özel kurumlar da çalışanlarına soyadı vermeleri hususunda teşvik edilmiştir (Ertan, 2000: 266-267). Bu bağlamda, Başbakanlık’tan Diyanet İşleri Başkanlığı’na gönderilen 31 Ekim 1934 tarihli bir resmi yazı oldukça dikkat çekicidir. İlgili yazıda; 28 Aralık 1934 tarihinde uygulanmaya başlanacak olan Soyadı Kanunu için bir buçuk yıllık bir uygulama süresi belirlendiği hatırlatılmış, bu sürenin kanunun ülke genelinde tamamen uygulanmasına yetecek olmasına rağmen, uzun süreli işleri son güne bırakmak gibi bir alışkanlığa sahip olan vatandaşların bu işe bir an önce “*sarılmasını*” sağlamak adına, münevver tabakanın ve bu tabakanın büyük kısmını oluşturan memurların, soyadı alma işine önyak ve

³ Kanunun çıktığı dönemde vatandaşlara yardımcı olmak amacıyla İçişleri Bakanlığı, Besim Atalay’ın 1339/1923’te hazırladığı ve 5000’den fazla ismin yer aldığı “Türk Büyükleri veya Türk Adları” adlı eseri nüfus müdürlüklerine göndermiştir. Vatandaşların soyadı almasına yardımcı olmak için Enver Behnan Şapolyo da “Türk Soyadı: 3396 Türk Adı” adlı eseri (Maarif Kitabevi, Ankara 1935) hazırlamıştır.

halka örnek olarak, 2 Ocak 1935 sonlarına kadar soyadlarını seçip nüfus kütüklerine yazdırmaları istenmiştir. Söz konusu yazı, 6 Kasım 1934 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından, kaza müftülüklerine de bildirilmek üzere, Konya Müftülüğü'ne gönderilmiştir (BCA, 51.0.0.0/12.101.10). İlgili yazı, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın özelinde değerlendirilecek olursa; Soyadı Kanunu hususunda kurumun dini konumundan yararlanılmak ve dini yönden bir sakınca olmadığı mesajının verilmek istendiği düşünülebilir. Lakin dönemin ulusal basınında bilhassa 1934 Aralık ayından itibaren yer alan haberler dikkate alındığında, söz konusu yazının Diyanet İşleri Başkanlığı'na özel olmadığı anlaşılmaktadır. Zira tek parti yönetiminin yarı-resmi yayın organı olan Ulus Gazetesi'nin özellikle Aralık 1934-Ocak 1935 sayıları incelendiğinde; ülkenin farklı yörelerinde ve kurumlarında görev alan memurların bireysel ve Atatürk Enstitüsü, Karacabey Harası, Telgraf Müdürlüğü, Kayseri Demiryolları İşletmesi, Söke İnhisarlar Memuriyeti gibi kurumlarda, toplu halde soyadı aldıkları görülmektedir (Ulus, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 31 İlk Kanun 1934; 5 Son Kanun 1935)⁴.

Soyadı Kanunu'nun ülke genelinde yerleşmesine yönelik çabalara rağmen, toplumun tüm kesimlerinin meseleye aynı hassasiyetle yaklaşmadığı da bir gerçektir. Timuçin F. Ertan bunun nedenini, kanuna karşı bir tepki olarak değil de *“devlet işlerine duyulan ilgisizlik ve eski alışkanlıklardan vazgeçmeme eğilimi”*ne bağlamaktadır (Ertan, 2000: 269).

Soyadı seçmek ve kütüğe tescil ettirmek için belirlenen son tarih olan 2 Temmuz 1936 öncesinde, çok sayıda vatandaşın henüz hiç bir işlem yapmadığı resmi evrak ve yazışmalardan anlaşılmıştır. Soyadı meselesini, *“Türk sosyetesinin medeni ve içtimai üstünlüğü bakımından derin ve ileri bir inkılâp”* olarak değerlendiren tek parti yönetimi, CHP Genel Sekreterliği'nin İl Başkanlıklarına gönderdiği genelgelerde, idare amirleri ile birlik halinde soyadı işine önem verilerek, halkın bu hususta bilgilendirilmesi ve teşvik edilmesini istemiş ve bu bağlamda izlenecek yöntemler hususunda tavsiyeler sunmuştur (BCA, 490.1.0/3.12.18; 490.1.0/3.12.45). 1937 yılında iki milyon kişinin henüz soyadı almadığı tespit edilirken (Akşam, 5 Mayıs 1937), 21 Nisan 1938 tarihinde Başbakanlık'tan Sicil ve Daire Müdürlüğü'ne ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na gönderilen yazılarda, hâlâ soyadı almamış olan vatandaşlara ait evrakların, noksanlarının tamamlanması için, gönderen makamlara iade edildiği belirtilmiştir (BCA, 30.10.0.0/28.161.1; 51.0.0.0/12.102.25).

---

⁴ CHP milletvekillerinin, partinin üst ve orta kademedeki yöneticileri ile il ve ilçe yönetim kurulu üyelerinin ve Başbakanlık memurlarının aldıkları soyadları için ayrıca bkz. BCA, 490.1.0.0/18.92.3; 490.1.0.0/41.173.5; 30.10.0.0/124.884.18; 490.1.0.0/15.81.2

1932'den sonra Türkiye'de kabul edilen sosyal alandaki inkılablar tek parti yönetiminin iyice yerleşmesinden ve tüm muhalif kesimlerin etkisiz hale getirilmesinden olsa gerek her hangi bir toplumsal muhalefetle karşılaşmamıştır. Bu bağlamda Soyadı Kanunuyla ilgili, TBMM'deki ciddi tartışmaların⁵ dışında, ulusal basına yansımış herhangi bir tartışmaya rastlanmamaktadır. Çalışmamızda yararlandığımız “Çankırı'da Duygu” adlı yerel gazetede de adı geçen kanun tartışılmamıştır.

Soyadı Kanunu, 1940'lı yılların başında yükselen Türkçü-Turancı grubun yayımlarında üzerinde durduğu konulardan biri olmuştur (Doğaner, 2007: 253). Türkçü-Turancı çizgide olan Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun bu konudaki çalışmaları da belirtilen döneme aittir. Çankırı örneğini ele alan Fındıkoğlu'na göre, “yanlış yapılmış bir kanun” olan Soyadı Kanunu, Türk aile isimlerini “ifsad etmiş” ve memurlar da kanunu kötü uygulamışlardır. Ayrıca alınan bazı soyadları Milli Türk Töresine aykırı olup yabancı menşelidir (Fındıkoğlu, 1941: 312, 314). Fındıkoğlu'nun Çankırı ile ilgili çalışması anket ve değerlendirmelerine dayanmaktadır.

Fındıkoğlu'na göre, Çankırı'da yeni soyadları arasında görülen “Ayav, Tolgay, Sezgeti, Paker, Kirte” gibi soyadları tamamen Batılı bir çağrışım yapmakta ve isimler dikkate alınmadığı takdirde, bu soyadlarını taşıyanların başka bir millete ait olacağı izlenimini doğurmaktadır. Yazar bu çerçevede en çok Belediye Başkanı Rıfat'ın “Dolonay” soyadını eleştirir. Ona göre, bu soyadı halk ile aydın arasındaki farkın bir tezahürüydü ve eğer bir kimse onun isminin Rıfat olduğu bilmese idi, Fransızcadaki “Dolonnay” kelimesinden hareketle Çankırı'da bir Fransız'ın yaşadığına hükmederdi. Bundan dolayı yazar, Belediye Başkanına kendi aile ismini kullanmasını tavsiye etmiştir (Fındıkoğlu, 1941: 313-315).

Biz bu çalışmamızda, Soyadı Kanunu'nu konu eden yerel düzeydeki çalışmalara bir katkı sağlamak üzere, Çankırı örneğini seçtik. Bu konuda Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun ilgili makalesi ile dönemin yerel basınından “Çankırı'da Duygu”⁶ adlı gazeteden yararlandık. “Çankırı'da Duygu” gazetesinde yer alan yazı, haber ve ilanlardan faydalanarak, soyadı meselesinin 1934-1938 yılları arasında Çankırı'ya nasıl yansıdığının izini sürmeye çalıştık. Elde ettiğimiz verileri Fındıkoğlu'nun çalışmasıyla birlikte

---

⁵ TBMM'de bu konuda yapılan tartışmaları konu alan bir çalışma için bkz. Atabay, 2005: 231-248.

⁶ Ahmet Talat Onay'ın sahibi olduğu “Çankırı'da Duygu” gazetesi, haftalık olarak 9 Birinci Teşrin 1930'da yayın hayatına başlamış ve önce Perşembe günleri, ardından 4. Sayısı olan 1 İkinci Teşrin 1930'dan itibaren Cumartesi günleri yayımlanmıştır. Elimizdeki son sayısı 19 Kasım 1938 tarihidir.

değerlendirmeye ve böylece bir bütünlük ortaya koymaya gayret ettik. Çankırı'nın bahsedilen dönemdeki diğer bir yerel gazetesi olan ve Vilayetin Resmi Gazetesi olarak çıkan “Çankırı”⁷ gazetesinin elimizdeki koleksiyonu 16 Ekim 1934 yılına kadar olup, gazetenin ele aldığımız döneme ait nüshalarına her hangi bir yerde rastlanılmadığından, çalışmamızda “Çankırı” gazetesinden yararlanamadık.

Soyadı Kanunu'nun Çankırı'daki Yansıması

Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun tespitlerine göre, Soyadı Kanunu uygulanmaya başlandığı zaman halk, genellikle eski aile adlarını terk etmenin ve yeni aile adı almanın zorunlu olduğunu zannetmiştir. Yazar, Çankırı'da soyadı alanları dört grup halinde tasnif etmiştir. Bunların ilki, eskiyi muhafaza edenler olup “oğlu” ile biten aile isimlerini devam ettirenlerdir. İkincisi, eskisini kısaltanlar veya değiştirenlerdir. Üçüncüsü, eskisini tamamen terk edip yeni soyadı alanlardır. Dördüncüsü eskiden bir aile ismine sahip olmayıp soyadı alanlardır. Bunlar da genellikle Rumeli'den ve Tunceli'den Çankırı'ya gelmiş muhacirlerdir. Fındıkoğlu, soyadı alanların % 60'ını birinci ve ikinci gruptakilerin, % 30'unu üçüncü gruptakilerin, % 10'unu dördüncü gruptakilerin oluşturduğunu ve soyadı alanların genellikle “okumuşlar[dan]” olduğunu iddia etmektedir (Fındıkoğlu, 1941: 312-313).

Soyadı Kanunu'nun Çankırı'da Duygu gazetesine yansımaları dikkate alındığında, kanun ile ilgili ilk habere gazetenin 23 Haziran 1934 tarihli nüshasında rastlanılmaktadır. Bu haberde Soyadı Kanunu'nun Meclis'te müzakere edilmeye başlandığı belirtilmektedir (Çankırı'da Duygu, 23 Haziran 1934: 2). 1 Aralık 1934 tarihine kadar gazetede kanunla alakalı başka bir habere rastlanılmamaktadır.

1 Aralık 1934 tarihli gazetede, gazetenin sahibi Talat Onay'ın 2587 ve 2590 sayılı kanunlar hakkında kaleme aldığı “*Ata Türk, Bay, bayan, bayın (Ağa, Bey, Efendi, Beyefendi, Paşa, Hazretleri, Hanım) gibi sanlar kullanılmayacak!*” başlıklı başyazı yer almaktadır (Çankırı'da Duygu, 01 Birinci Kanun 1934: 1). İlgili yazıda; Türk İnkılabının hızla ilerlediği, o güne kadar yapılan inkılâpların halk tarafından benimsendiği, 24 ve 26 Kasım'da kabul edilen kanunların önemi, Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya “Ata

---

⁷ Muharrem 1340 yılında “Kengiri” adıyla haftalık olarak yayın hayatına başlamış ve Salı günleri yayınlanmıştır. Daha sonraki sayılarında (201. Sayıda) tesis tarihi 1922 olarak gösterilmektedir. Elimizdeki ilk sayısı 16 Kânunusani 1924 tarih ve 124 numaralıdır. 1924 yılında “Çankırı” ismini almıştır. 1928 yılında Harf İnkılâbıyla beraber Latin harfleriyle yayınlanmıştır.

Türk⁸ soyadının verilmesinin yerinde bir karar olduğu, kabul edilen diğer yasa ile “Ağa, Bey, Efendi, Beyefendi, Paşa, Hacı, Hoca, Molla, Hazretleri, Hanım” gibi unvanlar kaldırıldığından bunların artık resmi yazılarda ve soyadı olarak kullanamayacağı, saltanat günlerinden kalma bu unvanların kaldırılması ile Türk vatandaşları arasında eşitlik sağlanacağı, Kemal Atatürk’ten çobana kadar her Türk’ün yalnız adı ile anılacağı ve unvanlar kaldırıldığı için demokrasiye doğru önemli bir adım atıldığı anlatılmak istenmiştir. Yazıda, 1932 yılında başlayan dilde tasfiye ve öz Türkçe kelimelerin kullanımı neticesinde türetilen bazı yeni kelimelere yer verilmiş ve kelime anlamları, okuyucunun kelimeleri daha kolay anlaması için, yazının sonuna eklenmiştir.

Aynı tarihli gazetede Çankırı milletvekillerinden Talat Beyin “Onay”, Ziya Beyin “Esen”, Rifat Beyin “Ünür” soyadını aldıkları haberi de yer almaktadır. Ayrıca, soyadı alacak okuyuculara bir kolaylık olsun diye Türkçe sözlerden seçilen soyadları ve anlamları liste halinde alfabetik sıra ile verilmiştir. Söz konusu liste sonraki sayılarda da devam etmiştir. Şunu belirtmekte fayda vardır ki; Türk Dili Araştırma Kurumu’nun basında yer alan soyadı listelerinde anlamlar mevcut değildir. Çankırı’da Duygu gazetesince önerilen soyadlarına dair liste aşağıda verilmiş olup, 327 soyadı içermektedir. Alfabetik olarak “S” harfinden sonra soyadı yer almamaktadır.

Tablo.1.Çankırı’da Duygu Gazetesinin Önerdiği Soyadları

Soyadı	Anlamı	Soyadı	Anlamı	Soyadı	Anlamı
Abrak	Kunas, Ala imi sena	Adar	Mevsim, zaman	Aday	Namzet
Ahu, Akı	Cömert, sahi	Aldam	İşvebaz	Alp	Cesur
Alpagut	Zadegân	Alpavut	Zadegân	Alten	Sultan, hakan
Amal	Halim, asude	Amrağ	Aziz	Amul	Halim, aheste
Anlı	Fehûn, zeki, şuurulu	Aras	Pazar günü	Arat	Cesaret
Araz	Saadet	Arçın	Vilayet	Arda	Aile, nişangâh, ahlaf
Arga	Akl, cetvel	Arkiş	Haberci, resul	Armağan	Bergüzar, tuhfe
Arman	İmtihan, temenni, hasret	Artam	Baha, istihkak, meziyet	Artun	Vakur
Arun	Pak, nazik, saf, tayyip,	Asal	Temel	Askar	Beliğ
Asman	Muallak	Astan	Faide	Aşgun	Faik, mürtefi
Atabek	Mürebbi	Atabey	Naip, vezir	Ayas	Mehtap, şeffaf
Aybar	Heybet, mehabet	Aydar	Perçem	Aydin	Aşikâr, mehtap, nurani
Aydos	Ziyadar, sarih	Aygen	Enis	Aykut	Mukaffa, nazire
Aytulun	Bedr	Bahşi	Âlim âşık, hekim, hoca, muallim, tabip, saz şairi, çaşip	Balaban	Cesim, cüsseli

⁸ Dönemin basınında bu kelimenin “Ata Türk” şeklinde ayrı yazıldığını belirtmekte yarar vardır.

Tablo 1. Çankırı’da Duygu Gazetesinin Önerdiği Soyadları (devam)

Balgun	Nüsüğü, usareli	Balkı	Berk, lem’a	Balkır	Berk, lem’a
Balkış	Teşasu	Balkız	Berk, lem’a, ziya	Balmam	Sanem
Barem	Esmer, kuvvet, kudret	Baraz	Yakut	Barcın	Harir, diba
Barlas	Cengâver	Bay	Asıl, cazibe, gani, kumandan, mes’ut, şive, zengin	Bayam	Ciddi, hakikat
Bayan	Başka, gani, hayat, mevcudiyet	Bayar	Celil	Bayat	İlah, kadim, atik
Baydak	Rauf	Baydar	Kavi	Bayender	Müreffeh
Bayın	Nazlı	Baysa	Nişan, madalyan	Baysak	Huzur (rahat)
Bilge	Fazıl, hakiym	Calasun	Levent	Celen	Hünerli
Cengiz	Kavi	Ceylan	Ahu	Cılasın	Behadır
Coşkun	Heyecan	Cukaz	Muteber, hürmetli	Çağa	Nevzat, püser
Çağın	Saika	Çağlın	Meşhur	Çalın	Jale
Çallem	Koy	Çama	Kıyas, tahmin, deste	Çavaş	Güneş
Çavdur	Şerefli, namdar	Çavlın	Makbul, namdar	Çavlun	Makbul, namdar
Çaylan	Şelale	Çeler	Akıllı	Çetin	Muğlak, müşkül
Çevaş	Güneş	Çiçek	Şukufe	Çiçen	Akıllı, belig
Çiçin	Zarif, nazik	Çiskin	Şebnem	Çolban	Zühre yıldızı
Çolman	Nahit	Çulpan	Seher yıldızı, zühre	Daban	Mevzun
Dalay	Zirve	Daldal	Kahraman	Dansuk	Harika
Darga	Şef	Daylan	Uzun	Derim	Cemaat
Didim	İklil, taç	Dikmen	Şahika	Dinge	Dizve, zirve
Dirin	Hayat	Doğan	Sanih, mevlut	Dökmen	Münasip
Dölek	Halim, dürüst	Dünne	Sehar	Edis	Mürtefi
Ekemen	Azametli	Elçin	Demet	Eldem	Me’nus
Eleren	Felek	Elpe	Zirve	Emil	Nüve
Emre	Âşık, dost	Emül	Sakin, halim	Ercin	Kıt’a liva
Erdem	Fazilet	Erden	Faziletli	Erdine	Mücevherat
Erdini	Cevahir	Ergen	Civan	Ergene	Maden, şahika
Ergin	Kemal	Ergün	Halim	Erke	Nazlı, eda, şive
Ertem	Fazilet	Erten	Şafak	Ertenü	Aliyyülala
Ertom	Tulu	Esen	Rüzgâr	Esim	Nefha
Etgün	Salih, celi	Etike	Muallim, mürebbe	Evren	Baht, felek, ejder
Eynel	İntihap, taharri	Gökçe	Latif, semavi	Gökçen	Zarif, dilber
Gökçin	Mavi	Gözen	Cazip	Güder	Emel
Güleç	Beşuş	Güler	Handan	Günden	Mülayim
Güner	Fecr	Güzey	Saye	İçke	Nazik
İdikut	Devlet sahibi	İdiz	Bülent, âli	İldem	Nadim
İlgen	Delil	İmrem	Cemaat	İnal	Prens, hükümdar, emin
İrten	Hüner	İrteni	Mücevher	İrven	Maharet, meleke
İsanç	İtikat, itimat	İyem	Hasan, güzel	Kengil	Safkalb
Kınay	Faal	Kıncal	Narin	Kımk	Cehit, sai
Kınıs	Arzu, asıl	Kolçak	Behadır, cesur	Konur	Esmer, cesur
Korçak	Heykel, sanem	Koyaş	Güneş	Koylan	Şule saçan
Kökten	Asıl, necip	Kösem	Rehber	Kuday	Huda
Kut	Baht, bereket, uğur	Kutan	Dua, niyaz	Kutay	İpek
Kutlu	Kudsi, mesut, bahtiyar	Kündem	Muti	Kündün	Şua
Küney	Meşrik	Macit	Feza	Maral	Ahu
Mayan	Serdar	Mayır	Dost	Menkü	Ebedi

Tablo 1. Çankırı’da Duygu Gazetesinin Önerdiği Soyadları (devam)

Mete	Eski hükümdar	Mimaz	Bünyad	Minez	Seçiyе, huy
Monus	Kahraman	Muştu	Müzde	Mutlu	Mes’ut, bahtiyar
Muyan	Hayır, mükâfat	Oğan	Tanrı	Oğun	Tanrı
Oğur	Devlet	Oğuş	Bereket	Olcay	Bahtiyar, mes’ut
Olcer	Havadis	Omay	Güzide, hulasa	Onat	Ahlaklı, dikkatli
Ongun	Bereketli, feyizli	Onur	İtibar, haysiyet	Oran	Adet, derece, itidal, insaf
Orcın	Vilayet	Ortaç	Cezire	Oygur	Şuurlu
Öğdül	Mükâfat	Öge	Dahi, akılı	Öglü	Hüküm, zeki
Öğür	Taife, munis	Öklü	Akıllı	Ökmen	Mahsul
Ökte	Faik, musip	Öktem	Maruf, behadır	Öncel	Rehber
Öncen	Hak, sadakat	Öney	Yüksek, bala	Ören	Hisar, harabe
Ösme	İtila	Özbek	Cesur	Özdel	Hediye
Özdek	Maye, asıl	Özek	Can, kalp, tohum	Özel	Evvel, ezel
Padır	Kahraman	Pakşı	Muallim	Param	Esmer, şekil
Parlak	Berrak, dirahşan	Parlu	Kâfi	Parşak	Merhametli
Paş	Kumanda	Paşç	Kumandan	Paştem	Bahis, fasıl
Patır	Kahraman	Payat	Kadim	Paydah	Cömert, sahi
Payen	Arzani	Payza	Madalya	Payzın	Mebzul
Peçen	Çemen	Pedik	Ali, ulvi	Pediz	Bedia, nakış, ziynet
Pekgözlü	Cesur	Pelek	Alamet, delil	Perin	Resim, tasvir
Perk	Metin, muhkem	Perü	Kurban, hediye	Pesen	Şebnem, jale
Pınar	Menba	Pilgir	Zeki	Pişgin	Kemalе ermiş
Posat	Silah	Pozam	Şafak	Pöge	Kudretli, kavi
Pöğü	Kudretli	Pöke	Kavi, raşin	Puyan	Hayır, iyilik
Püdüm	Namussuluk, dürüstlük	Pündük	Konca	Sabar	Göğüs
Sabaz	Erbab	Saçu	İhsan, zeriya	Sadam	Teehür
Sagum	Şu’a, ışık	Saginç	Emel, tefekkür, fikir	Sağdıç	Rehber, dost
Sağış	Sayı, fikir, meram, niyet, zehin, hisap	Sağlam	Dürüst, kavi, mevsuk	Sağun	Mübarek, muhterem
Sakık	Zühre yıldızı	Sakım	Nöbet, serap	Sakıt	Mırıh yıldızı
Saktam	Kemin, pusu	Salgara	Hürüyet	Salgın	Serap
Salgut	Mebus, heyet, murahhasa	Salık	Alamet, hidayet, malumat	Salım	Hayat
Salta	Seyyah	Saltan	Sade	Saltık	Azad, hür, cemiyet
Salur	Kılıç	Sanlav	Hürmet, tazim	Sanlı	Meşhur, şanlı, şöretli
Sarbat	Meb’us	Sarburn	Anber	Sargın	Cazip, meraklı
Sargut	Atifet, ihsan, mükâfat, nimet	Sarvay	Hil’at	Sarvın	Anber
Sart	Tüccar, tacir	Savaş	Cenk, harp	Savga	Mükâfat, hediye, ihsan
Sayan	Alamet	Saybir	Çalاک	Saydam	Fikir, mütalaa, riayet
Saydan	Güzide, müntehip	Sayın	Güzide, mübarek, muhterem, mümtaz, müntahip, tasavvur	Sayınat	İtibar
Sayıt	Zadigane	Saylan	Hoşmeşrep	Saylav	Meb’us
Saylık	Şeref	Sayraç	Bülbül	Sazak	Badi, saba

Tablo 1. Çankırı’da Duygu Gazetesinin Önerdiği Soyadları (devam)

Seçgin	Güzide, mümtaz, müntahip	Selçik	Beliğ, fasih	Seleik	Sadef
Selek	Zarif, cömert, kerim, sahi	Selen	Haber, mevcudiyet, sada	Seleük	Aziz ahabab, maşuk
Selik	Bekâr, zarif	Sencer	Kale, istihkâm, siper	Senger	Kale, istihkâm, siper
Serim	Sabırlı	Sevdik	Dost, ahbap	Sevik	Dosti maşuk
Sevim	Sempanni	Sevük	Aziz, ahbap, muhip	Seymen	Davetli
Sezgi	İlham, idrak	Sezgen	Zeki, hassas	Sezgin	Zeki
Sıdal	İktidar, kuvvet, sebat	Sıdam	Musattak	Sıdar	Metin
Sılan	Levent, sükûnet	Sılkın	Cesur	Sıtkı	Şevk, şıtap

Kaynak: Çankırı’da Duygu, 01 Birinci Kanun 1934; 08 Birinci Kanun 1934; 15 Birinci Kanun 1934; 22 Birinci Kanun 1934.

Yukarıda soyadı alan milletvekillerinden bahsetmiştik. Milletvekillerini takiben soyadı alan devlet görevlilerine de rastlanmaktadır. Bu çerçevede, gazetede “Arun yürekli arçın beği” (temiz kalpli vilayet beyi) diye bahsedilen Çankırı Valisi Hüsnü D. soyadını “Uzgören” koymuş ve doğum belgesine yazdırmıştır. Ağır Suçlar Sorgu İşleri üyesinden Abdürrahim de “Erdem” soyadını almıştır (Çankırı’da Duygu, 08 Birinci Kanun 1934: 2). Söz konusu haberlerin yer aldığı sayıda, Çankırı’da Duygu yazarlarından Kalecikli H. Atıla da “Karahana” soyadını aldığını aşağıdaki ilanla duyurmuştur:

“Sevgili Duyguya! Kemal Ata Türkün ulu armağanlarından olan (soy adı alma) kalkınmasında bana düşen “Karahana”dır. Ben bu soy adını adıma “Saylav”dan daha sevinçle bağladım. O bize daha çok armağanlar verecek fakat bizim ona vereceğimiz biricik canımız var. Onu o demek olan Cumhuriyet yolunda yine onun işaretiyle vereceğimizi öğrenerek, bağıra bağıra söylemek isterim.” (Çankırı’da Duygu, 08 Birinci Kanun 1934: 4).

Gazetenin bir sonraki sayısında yeni soyadı alan memurlara yer verilmiştir. Bu çerçevede; Sıhhiye Müdürü Doktor Atıf “Tümay” ve Kadastro Fen Memuru Emin “Tanay”, Ziraat Müdürü Ekrem “Tansu”⁹, Orman Müdürü Fuat “Evren”, Alibey Mahallesinden Şehirlioğulları “Güner”, İlk Mektepler Müfettişi Hikmet “Erdem” soyadını almıştır (Çankırı’da Duygu, 15 Birinci Kanun 1934: 2). Aynı sayıda Soyadı Nizamnamesi’nden bazı hükümlere de yer verilmiştir:

“Soyadı Kanununun yedinci maddesine göre kanunun neşri tarihinden itibaren yurttaşlar kendilerine soyadı seçip nüfus kütüklerine

⁹Daha sonraki sayılarda Ziraat Müdürü Ekrem Bey’in soyadı “Kansu” olarak düzeltilmiştir (Çankırı’da Duygu, 29 Birinci Kanun 1934).

yazdırmak hakkına malik bulduklarından nüfus daireleri bu hususta vuku bulacak istekleri kabul edip tescil muamelesi yapacaklardır.

Bunun için:

1- Soyadları, esas defterlerinin muamelatı askeriye hane ve bu hane dolu bulunanlarda tahsisi kayıt veya tebdili mekân hanelerine yazılacaktır.

2- Soyadları esas defterlerine yazıldıktan sonra doğum kâğıtlarının şöret hanesine yazılacaktır ve son boş sahifelerde de şerhle yazılıp altı nüfus dairesi resmi mührü ve memurun imzasıyla tasdik olunacaktır.

3- Devlet şurasında müzakeresi bitmek üzere bulunan eski nizamnamenin kabul etmiş olduğu aşağıdaki esasla defter edilmesi icap eder.

A- Yeni konan soyadları Türkçe olacaktır.

B- Başka milliyet anlatan ve aşiret ve kabile gösteren kabul edilmez.

C- Bir köyde bir kasabada ve bir şehrin bir nüfus dairesi içinde bir soydan olmayan aileler aynı soyadını takamazlar. Aynı adla müracaat edenlerden ilk müracaat edeninki kabul edilir. Diğerleri başka ad bulmaya veya buna bir sıfat veya ek ilavesi suretiyle değiştirmeye mecburdurlar.

D- Soyadlarında yan, viç, ef gibi yabancı il ve milliyet ekler kabul olunmaz.¹⁰

4- Soyadları için verilecek beyanname veya istidalar pulsuz kabul olunur.” (Çankırı’da Duygu, 15 Birinci Kanun 1934: 4)

Aynı sonuna doğru Şar (belediye) İşleri Başkanı Ömer’in “Yurtkulu” (Çankırı’da Duygu, 22 Birinci Kanun 1934: 1); Maarif Müdürü Fazıl’ın “Gönen”, Emniyet Memuru Gamsızoğlu Mazhar’ın “Gaygusuz”, Sıtma Mücadelesi Çankırı Başkanı Doktor İsmail Şükrü’nün “Ertan”, Sağlık Koltukçuları A. Turgut’un “Tunca”, Süleyman’ın “Arda” ve odacı İbrahim’in “Ese” soyadını aldıklarına dair haberlere yer verilmiştir (Çankırı’da Duygu, 29 Birinci Kanun 1934: 1).

Ocak 1935 başında ise yeni soyadı alanları içeren geniş bir liste (Çankırı’da Duygu, 05 İkinci Kanun 1935: 1) yayınlanmıştır. Listede belirtildiğine göre: İdare Heyeti Başkâtibi İsmail “Karadayı”, Evrak Yasavuru (zabıtası) Mithat “Uçkan”, Hacıhasanoğlu Abdullah “Doluca”, Tahrirat Kâtibi Mehmet “Ülker”, Evrak Kâtibi Hüseyin “Atalay”, Müvezzi Mahir “Sezgin”, Odacı Ahmet “Karaca”, odacı İsmail “Maral”, Hususi İdare Çevirgeni (müdürü) Mazhar “Solak”, Başkâtip Abdülkadir “Gökmen”, Birinci Sınıf Yasavuru

¹⁰Yayınlanan Soyadı Nizamnamesi’nde böyle bir hükme rastlanılmamıştır.

Halim “Elmalı”, Üçüncü Sınıf Yasavuru Şükrü “Kaya”, Kâtip Şükrü “Erol”, Kâtip Salih “Acar”, Tahsildar Talat “Coşgun”, Mehmet Ali “Erten”, Halid “Akdağ”, Hayri “Erdoğan”, Müddei Umumi İhsan “Ovalı”, Sulh Hâkimi Remzi “Aytekin”, Kâtip Mustafa “Ünal”, İkinci Kâtip Süreyya “Erdoğan”, Mübaşir Nuri “Yücel”, Zabıta Yasavurlarından İkinci Komiser Abbas “Bayar”, Üçüncü Komiser Hamit “Duman”, Muhsin “Elibol”, Polis Memuru Osman “Bayıksel”, Mustafa “Binici”, Sırrı “Uğurlu”, Hüseyin “Ünver”, Rasim “Ejder”, Ali Tacettin “Güven”, Ahmet “Gök”, Mahir “Unur”, Mehmet “Mutlu”, Lütfi “Köşger”, Malçevirgeni Vekili Bekir “Akyazı”, Muhasebe Kâtibi Recep “Aksoy”, Muamelat Refiki Sait “Bilgin”, Muhasebe Kâtibi Ahmet “Ersoy”, Veznedar Fazıl “Ulusoy”, Tapu Çevirgeni Ziya “Kaleli”, Kadastro Fen Memuru Raşid Sami “Yenisey”, Kadastro Kâtibi Enver “Kurtay”, İlkokul Başokutani Gökmen “Doğu”, Gazipaşa İlkokulu Okutani Rahmi “Özer”, Sıhhiye Çevirgenliği Kâtibi Mustafa “Demir”, İnhisarlar Çevirgeni Tevfik “Dalkılıç”, Muhasebeci Yümnü “Akalin”, Anbar Yasavuru Kadri “Örnek”, Kolyazkanı (yazıcı, kâtip) Tahsin “Dalgıç”, Takip Yasavuru İsmail “Okay”, Takip Yasavuru Cemal “Güneş”, Takip Yasavuru Kamil “Çetinalp”, Odacı Mustafa “Demirel”, İcra Yasavuru Kemal “Berk”, İcra İkinci Yasavuru Ahmet Hilmi “Somer”, Basımevi Başdizicisi Abdullah “Öztaş”, Dizici Reşat “İlter”, İhsan “Aclan”, İbrahim “Uygun”, Asım “Güney”, Mücellit Muharrem “Aydın”, Mahkeme Azası Ali “Arın” soyadını almışlardır. Aile soyadı alanlar ise şunlardır: Hacışeyhoğlu ailesi “Üçok”, Dolmacıoğlu ailesi “Dolun”, Keşşafioğlu ailesi “Sınmaz”, Vakıfağası ailesi “Çağlar”, Şehirlioğlu Tahir “Ünlü”, Aşçıoğlu Mülazım Memet Remzi “Altun”, İnebolu Meset Nahiyesi Orman Cibayet (vergi) Yasavuru Korkunlu Feysi “Mutlu” soyadını almışlardır.

Listeye göre: Atkaracalar Nahiyesinde; Atkaracalar Nahiyesi Çevirgeni Şevket “Baştürk”, Belediye Başkanı Mustafa “Öztürk”, Belediye Yazmanı Mustafa “Özkan”, Jandarma Karakol Kumandanı Halil “Gökkoca”, Demiryolu Kontrolörü Lütfü “Baysal”, Belediye Üyesi İsmail “Oflaz”, Belediye Üyesi Vahit “Tekin”, Belediye Üyesi Mustafa “Okman”, Cumhuriyet Halk Fırkası Üyesi Rahmi “Uzun”, Belediye Üyesi Hasan “Tumaç”, Köy Kâtibi İbrahim “Tekin”, Nahiye Tahsildarı Osman “Doğdu”, Belediye Üyesi Kadir “Anlı”, Belediye Üyesi Memet “Allı”, Belediye Üyesi Mustafa “Özdemir” soyadlarını almışlardır. Atkaracalar Nahiyesine Bağlı Köy Muhtarları ise; Soylak Köyü Muhtarı Hilmi “Demirkaya”, Eyüpüzü Köyü Muhtarı Hüseyin “Öztaş”, Çavundur Köyü Muhtarı Fethi “Ergün”, Susuz Köyü Muhtarı Kasım “Güçlü”, Çama Köyü Muhtarı Osman “Uysal”, Yakalı Köyü Muhtarı Rıfat “Araz”, Yakalı Üyesinde Ahmet “Balcı”, Bozkuş Köyü Muhtarı Süleyman “Bozkuş”, Yalakçukurviran Köyü Muhtarı Hasan “Güven”, Üyükköyü Muhtarı Mustafa “Çambaş”, Çardak Köyü Muhtarı

M. Ş. ÖZCAN, İ. ÜZEN

ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences

Cilt/Volume: 10, Sayı/Number: Özel, (Aralık/December 2019): 129-152 (Atıf için/To cite).

Kasım “Gültürk”, İlpunar Köyü Muhtarı Ahmet “Kozan”, Çardak Köyü Muhtarı Kazım “Demirtaş”, Köy İmamı Abdullah “Uğuz”, Kızılibrik Muhtarı Mustafa “Kızıldağ” soyadını almışlardır (Çankırı’da Duygu, 05 İkinci Kanun 1935: 1).

Adı geçen gazeteyi taramamız sırasında, Çankırı’nın kazalarından Ilgaz ve Çerkeş ile Atkaracalar dışındaki nahiyelerinin bu gazetede derli toplu bir soyadı listesinin yer almadığı görülmüştür.

Yukarıdaki listenin yayımlandığı sayıda, daha önce verdiği bir ilanla aldığı soyadını duyuran Çankırı’da Duygu gazetesi yazarlarından H. Atıla Karahan’ın dönemin Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Recep Peker’e ithaf ettiği “*Soy adı alırken*” başlıklı şiire de yer verilmiştir (Çankırı’da Duygu, 05 İkinci Kanun 1935: 4). Söz konusu şiir şu şekildedir.

*“Ey Yüce Türk kızı,
Türk kadını
ATA TÜRKÜN verdiği SOY ADINI
Sen de al!..
İNÖNÜ önlerinde,
SAKARYA Başlarında,
DUMLUPINAR’ da
Kanlı Süngü Savaşlarında
(Yağt)ı Yok
Yoğu var kıldığı gibi
Sıyrıladırğı dillerden...
Yad ellerden
Gelen
Posatlardan sıyrıldığın gibi...
Kendi kendine kal!*

***

*Bu adlar
Bu adları yadlar
-ZEKERİYE’nin kanı bir avuç toprağı yuğurmadan
Daha MERYEM ana İYSAYI doğurmadan önce
Tanrının adıyla birlikte çağırırdı
“ULU TANRIM, bizi Türklerden koru!” diye bağırırdı...
O günler
O günleri,
O günlere gömülü dünleri
Deş!
Acun kadınlaşırken
Sen
ERKEKLEEEEEŞŞŞŞŞŞŞ...*

soyadı alanların Jandarma Kumandanı Emin Sabri “Yalın”, Jandarma Bölük Kumandanı Avni “Koçak”, Telefon Memuru Osman “Celen” olduğu belirtilmiştir (Çankırı’da Duygu, 12 İkinci Kanun 1935: 1). 19 Ocak 1935 tarihli sayıda ise Daimi Encümen Azasından Ali’nin “Boyacıoğlu”, Halim’in “Altay”, Cevdet’in “Dengi”, Devlet Demiryolları Çankırı Deposu Çevirgeni Nafiz’in “Akabıs”, Makinist İsmail’in “Aytek”, Makinist Hasan’ın “Güngöz”, Yağcı Remzi’nin “Yüksel”, Revizör Zeki’nin “Yücel”, Ateşçi Ahmet’in “Bortam”, Bekçi Cemal’in “Yalçın”, Silici Süleyman’ın “Alan”, Silici Osman’ın “Taguk”, Silici Osman’ın “Tunçer”, Silici Hamis’in “Ormanoğlu”, Kazancı Yusuf’un “Argun”, Tesviyeci Süleyman’ın “Zerdem”, Gece Ateşçisi Halim’in “Kakaç” soyadını aldığı belirtilmiştir (Çankırı’da Duygu, 19 İkinci Kanun 1935: 1).

19 Ocak 1935 tarihli sayı ve ondan sonraki sayılarda yer alan çeşitli haberlerden soyadı alan kişiler şu şekilde tespit edilmiştir. Cevdet “Dengili”, Rabia “Rıfat”, Halim “Bayram”, Cemal “Dolon”, Hasan “Dağlar”, Ömer “Dede”, Mükürme “Altay”, Ali “Boyacı”, İsmail “Zincirci”, Makbule “Bayram”, Hilmi “Dede”, Hasan “Ünür”, Hamdi “Yüzbaşıoğlu”, Hasan “Karahacıoğlu”, Atiye “Üçok”, Mustafa “Dodur”, Şaziye “Uğuz”, Kızılırmak Nahiyesi’nde Hasan “Üçok” (Çankırı’da Duygu, 19 İkinci Kanun 1935: 1)¹¹, Sadiye “Uğuz”, İhsan “Zeynel”, Abdullah “Doğdu” (Çankırı’da Duygu, 20 Nisan 1935: 1), Çerkeş Belediye Başkanı Ziya “Aydemir” (Çankırı’da Duygu, 09 Mayıs 1935: 4).

Başbakan İsmet İnönü’nün hava tehlikesine karşı yaptığı konuşma ve çağrı üzerine Hava Kurumuna Çankırı’dan yılda en az 20 lira vermeyi taahhüt eden üyeler arasından soyadları tespit edilenler şunlardır.

Eczacı İsmail “Olca”, Ziraatbank Direktörü Halim “Ünür”, Cumhuriyet Müddei Umumisi Şevket “Ural”, Umumi Meclis Üyesi Manifaturacı Hasan Tahsin “Tabak”, Tiftik Tüccarı Hidayet “Yiğit”, Attar İsmail “Yıllıkoğlu”, Manifatura Tüccarı Ahmet “Dodur”, Manifatura Tüccarı Hilmi “Ersunan”, Defterdar Pertev “Yücel”, Tahsil Müfettişi Adil “İsfendiyar”, Umumi Meclis Üyesi Sabri “Özer”, Attar İhsan “Kütük”, Mahkeme Başkâtibi Besim “Ergin”, Nafia Fen Memuru Halit “Başaran”, Fahri “Karagülle”, Zühtü “Onat”, Salih “Demiral”, Baytar Direktörü Aziz “Öğütçü”, Sağlık Memuru Ravi “Çağlar”, Manifaturacı Kadir “Özkan”, Tüccar Osman “Cebeci”, Şarapçı Memet “Namazof”, Avukat İhsan “Seydel”, Sulh Hâkimi Remzi

---

¹¹1935’te yapılacak genel seçimde Çankırı ikinci seçmen adaylarının listesinden, soyadı aldıklarını tahmin ettiğimiz isimler seçilmiştir. Bu listede Cevdet “Dengili” şeklinde yer verilen isim daha önce Cevdet “Dengi” olarak geçmiştir.

“Aytegin”, Hususi Muhasebe Müdürü Mazhar “Solakoğlu”¹², Mektupçu Yaver Soydaş Hasan “Üçok”, Bakkal Hüseyin “Kuşkuşoğlu”, Orman Mühendisi Hamit “Sezer”, Tayyare Şubesi Muhasibi Avni “Tozun”, Tayyare Şubesi Muakkibi Hüseyin “Tüfekçi” soyadlarını almışlardır. (Çankırı’da Duygu, 15 Haziran 1935: 1). Adliye zabıt kâtiplerinden Baki ve kardeşi Encümen Kâtibi Halit’in “Şehirlioğlu” (Çankırı’da Duygu, 29 Haziran 1935: 2), İkinci Komiser Abbas’ın “Sözer” (Çankırı’da Duygu, 06 Temmuz 1935: 1), Maliye Tahsildarı Ali’nin “Kalender” (Çankırı’da Duygu, 03 Ağustos 1935: 4), İlkokul İspekteri (müfettişi) Bekir’in “Erdem” (Çankırı’da Duygu, 14 Eylül 1935: 1), Çankırı Saylavı Sami’nin “Çölgeçen” (Çankırı’da Duygu, 28 Eylül 1935: 1), Halk Partisi İl Başkanı Mustafa’nın “Bayram”, Bayındırlık Direktörü Nazım’ın “Ölçen”, Bayındırlık İşyarlarından Mustafa’nın “Yılmaz” (Çankırı’da Duygu, 16 İkinci Teşrin 1935: 4), Ilgaz Azalarından Mustafa’nın “Akman”, İl Genel Meclisi Daimi Üyelerinden Gökmen’in “Erdoğan”, yedek üyelerden Rifat’ın “Dolunay” (Çankırı’da Duygu, 21 Mart 1936: 4), İnhisarlar Müdürü Musa’nın “Ballı” (Çankırı’da Duygu, 23 Mayıs 1936: 1), Çankırı Basımevi Ciltçisi Muharrem’in “Akaydın” (Çankırı’da Duygu, 13 Haziran 1936: 1), Şarbay Ömer’in “Atasoy” (Çankırı’da Duygu, 20 Haziran 1936: 1), Çerkeş Ceza Hâkimi Ferit’in “Beşkardaş”, Çankırı Hazine Avukatı Salim’in “Kılavuz” soyadlarını aldıkları bahsi geçen nüshalardan tespit edilmiştir (Çankırı’da Duygu, 27 Haziran 1936: 1).

Yukarıda yer alan verilerden toplamda 182 soyadı ortaya çıkmaktadır. Bahsi geçen soyadları; Acar, Aclan, Akabis, Akalın, Akaydın, Akdağ, Akman, Aksoy, Akyazı, Alan, Allı, Altay, Altay, Altun, Anlı, Araz, Arda, Argun, Arın, Atalay, Atasoy, Aydemir, Aydın, Aytegin, Aytek, Aytekin, Balcı, Ballı, Başaran, Baştürk, Bayar, Bayıksel, Bayram, Baysal, Berk, Beşkardaş, Bilgin, Binici, Bortam, Boyacı, Boycıoğlu, Bozkuş, Cebeci, Celen, Coşgun, Çağlar, Çambaş, Çetinalp, Çölgeçen, Dağlar, Dalgıç, Dalkılıç, Dede, Demir, Demiral, Demirel, Demirkaya, Demirtaş, Dengi, Dengili, Dodur, Doğdu, Doğu, Dolon, Doluca, Dolun, Dolunay, Duman, Ejder, Elibol, Elmalı, Erdem, Erdoğan, Ergin, Ergün, Erol, Ersoy, Ersunan, Ertan, Erten, Ese, Esen, Evren, Gaygusuz, Gök, Gökkoca, Gökmen, Gönen, Güçlü, Gültürk, Güner, Güneş, Güney, Güngöz, Güven, İlter, İsfendiyar, Kakaç, Kaleli, Kalender, Karaca, Karadayı, Karagülle, Karahacıoğlu, Karahan, Kaya, Kılavuz, Kızıldağ, Koçak, Kozan, Köşger, Kurtay, Kuşkuşoğlu, Kütük, Maral, Mutlu, Namazof, Oflaz, Okay, Okman, Olcay, Onat, Onay, Ormanoğlu, Ovalı, Ögütçü, Ölçen, Örnek, Özdemir, Özer, Özkan, Öztaş,

¹²Gazetenin 05 İkinci Kanun 1935 tarihli 214.sayısında soyadı “Solak” olarak geçmektedir.

Öztürk, Rıfat, Seydel, Sezer, Sezgin, Sınmaz, Solak, Solakoğlu, Somer, Sözer, Şehirlioğlu, Tabak, Taguk, Tanay, Tansu, Tekin, Tozun, Tumaç, Tunca, Tunçer, Tüfekçi, Tümay, Uçkan, Uğurlu, Uğuz, Ulusoy, Unur, Ural, Uygun, Uysal, Uzgören, Uzun, Üçok, Ülker, Ünal, Ünlü, Ünür, Ünver, Yalçın, Yalın, Yenisey, Yıllıkoğlu, Yılmaz, Yiğit, Yurtkulu, Yücel, Yüzbaşıoğlu, Zerdem, Zeynel, Zincirci olarak tespit edilmiştir.

Çalışmamızda Çankırı’da Duygu gazetesi tarafından önerilen 327 soyadından 18’inin vatandaşlar tarafından alındığı tespit edilebilmiştir. Bahsi geçen soyadları şunlardır. “Erdem”, “Güner”, “Evren”, “Olca”, “Onat”, “Arda”, “Sezgin”, “Maral”, “Coşkun/Coşgun”, “Erten”, “Bayar”, “Mutlu”, “Ayдын”, “Baysal”, “Anlı”, “Ergün”, “Araz”, “Celen”.

Fındıkoğlu’nun tespit ettiği soyadları (isimlerle birlikte) ise şunlardır. Mehmet Çorbacioğlu, Azime Tiryakioğlu, Osman İmaretoğlu, Halil Çıtakoğlu, Osman Koloğlu, Hilmi Sucuoğlu (kunduracı), Hüseyin Kanlıkara, Bekir Sıtkı Ayav (avukat), İsmail Urvaz (demirci), Hüseyin Gözün (kasap), Mustafa Eriş (ekmekçi), R. Şensal (kahveci), Şükrü Tanrıöver- İ. Ahretlik (berber), H. Arar (otelci), Sadık Denlu (pırtıcı), Hüseyin Kirte (tütüncü), Cemal Pakar (bakkal), Bekir Tolgay (bekmezci), Behçet Talı (benzinci), Ali Yılmaz Türk (kasap), Hüseyin Ünürlü (bakkal), A. Çil (tuzcu), H. Durlanık (bakkal), Hüseyin Depreli (bakkal), Hasan Sakaoğlu (sepetçi) (Fındıkoğlu, 1941: 312-313). Bu soyadları ele alındığında, kişilerin serbest meslek erbabı oluşu dikkat çekmektedir.

Fındıkoğlu ayrıca, Belediyede evlenme ilanlarında yer alan bazı soyadlarına (isimlerle birlikte) yer vermiştir. Bunlar: Döndü Körbekiroğlu, Mehmet Kibaroglu, Hamdi Ejder, Ahmet Özgür, Hasan Karaalioğlu, Hamdi Topçu, Ali Karaman, İsmail Nevşehirli, İsmail Denli, Mehmet Kartal, Naciye Kızmaz, Hasan Sobayapıcı, Emine Çetin, Fethiye Karahasanoğlu, Vesile Uyar, Zeliha Çubukçuoğlu, Fethiye Öztutan v.s. olarak ifade edilmektedir (Fındıkoğlu, 1941: 313).

Yazar, Çankırı Belediyesi tarafından ilan edilen yol vergisi¹³ mükelleflerinin listesinde gördüğü isim ve soyadlarının bazılarını da yer vermiştir. Bunlar ise: Abazaoğlu Halil, Hindioğlu İsmail, Deligözoğlu Ahmet, Altıparmakoglu İsmail, Camgözoğlu Adil, Dedeoğlu Bekir, Demircioğlu Osman, Eyüboğlu Ahmet, Yüzbaşıoğlu Kadir, Sariimamoğlu Mehmet, Şamlıoğlu Sait,

---

¹³İlk olarak 102 sayılı kanunla 21 Şubat 1921’de kabul edilen vergi, 25 Şubat 1952’de kaldırılmıştır.

Kalelioğlu Mustafa, Moguoğlu Satılmış, Köşkerioğlu Salih, Keserlioğlu Süleyman, Kuloğlu Osman, Camgözoğlu Mustafa, Öredekoğlu Zühdü, Kırıkioğlu Selami, Karabiberoğlu Ahmet, Kuşçuoğlu Kadir, İpekoğlu Emin, Salepcioğlu Abdullah, Ölmezoğlu Sulhi, İzmirlioğlu Ahmet, Aşıkioğlu Mehmet, Derelioğlu Haşım, Sipahioğlu İsmail, Kolağasıoğlu Kadir, Zencircioğlu Şahin v.s. olarak belirtmiştir (Fındıkoğlu, 1941: 314). Yazarın dikkat çekmek istediği şey, Belediyenin yayınladığı mükellefler listesindeki isimlerin soyadından sonra gelmesidir ve sadece Belediye Başkanının ismi ve soyadı kanunda belirtildiği gibi kullanılmıştır. Listeyi hazırlayan belediye memuru Belediye Başkanı haricindeki isimleri ve aile adlarını eski usulde yazmaya devam etmiştir.

Fındıkoğlu'nun yer verdiği soyadlarının neredeyse hiçbiri Çankırı'da Duygu gazetesinin önerdiği soyadlarını içermemektedir.

Çankırı'da Duygu gazetesi, soyadı almak için verilen kanuni sürenin (2 Temmuz 1936) dolmasından bir ay önce, Haziran sayılarında Çankırı Valiliği tarafından yapılan aşağıdaki uyarılara da yer vermiştir:

“Soy adı kanunu mucibince en son Temmuzun ikisine kadar her aile bir soy adı almak mecburiyetindedir. Vaktında Belediyeye müracaat edüp soy adı beyannamelerini tasdik ettirmeyenler haklarında mahsus kanuni mucibince beş liradan on beş liraya kadar “bir gûna itirazı kabul etmemek üzere ve kat’i şekilde” ceza verilecektir. Herkesin bu ödevini vaktinden evvel yapmaya ve bitirmeye çalışmaları kendi menfaatları icabından olduğu ve münevver tabakanın da vatandaşlarını cezaya çarptılmamaları için lazım gelen visaya teşvikat ve beyannameleri vermeleri hakkında kendilerine muavenet etmeleri vatani bir borç olduğu cümlelerin malumu olmak üzere ilan olunur.”(Çankırı'da Duygu, 06 Haziran 1936: 4; 13 Haziran 1936: 4)

“Vatandaşların soy adı alma müddeti 2 Temmuzda bitecektir. Bu müddet zarfında soy adı alıp tescil ettirmeyenlere itirazsız kat’i olarak beş liradan on beş liraya kadar ceza alınacaktır. Cezaya çarptılmamak için bu müddet zarfında bu ödevin yapılması cümleye bildirilir.”(Çankırı'da Duygu, 20 Haziran 1936: 4; 27 Haziran 1936: 4)

Verilen kanuni sürenin dolmasından itibaren gazetenin sonraki sayılarında konu gündemden düşmüştür. Dil inkılâbının bir parçası olarak hayata geçirilen soyadı kanununun anlaşılması ve benimsenmesi, devletin gösterdiği hassas tutumun etkisiyle yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Tanınan süre içinde büyük ölçüde soyadı alma işleminin yapıldığı tahmin edilmektedir. Soyadı almayanlar varsa bunların da ihmalkârlıktan dolayı almadığı düşünülebilir.

Sonuç

Soyadı kanununun içeriğine ve uygulamalarına bakıldığı zaman, yeni bir ulus yaratma düşüncesine büyük bir katkı yaptığı söylenebilir. Her ne kadar ilgisizlik ve ihmal olsa da soyadı alma işleminin büyük oranda sağlandığı anlaşılmaktadır.

Çankırı'da Duygu Gazetesi, ulusal basında vatandaşlara yönelik olarak Türk Dili Araştırma Kurumu'nun önerdiği soyadlarını aynen yayınlamak yerine, özel listelerle tespit ettiği yeni soyadlarını okuyucularına önermiştir. Ayrıca, önerdiği soyadlarının anlamlarına da yer vererek vatandaşların alacağı soyadının ne anlama geldiğini göstermek istemiş ve vatandaşların bu konuda bilinçli bir seçim yapmalarını sağlamaya çalışmıştır.

Çankırı'da Duygu Gazetesi incelendiğinde, soyadı alma hususunda kamu görevlileri ve eşrafın çoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir. Az da olsa, belirtilen grupların dışındaki vatandaşların aldığı bir kısım soyadlarına rastlanmaktadır. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun çalışması ise daha çok kamu görevlileri dışında kalan kesimin aldığı soyadlarıyla ilgilidir.

Çankırı'da Duygu Gazetesinden tespit edildiği kadarıyla, soyadı alanların büyük çoğunluğu kamu görevlileridir. Kanaatimizce bu durum, soyadı meselesinin kamuda daha sıkı takip edilmesinden ve gazetenin kamuda soyadı alanların bilgisine daha çabuk ulaşmasından kaynaklanmaktadır.

Türk Dili Araştırma Kurumu'nun ve Çankırı'da Duygu Gazetesinin yayınladığı yeni soyadlarına rağmen, kamu görevlileri başta olmak üzere vatandaşların, önerilen soyadlarından 1/10 oranında yararlandığını, kendisine çok yabancı gelen yeni soyadı önerilerine pek itibar etmediğini ve büyük oranda kendilerinin soyadı tercihinde bulunduğunu söyleyebiliriz.

Kaynaklar

Arşiv Belgeleri (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA))

BCA, 30.10.0.0/28.161.1

BCA, 30.10.0.0/124.884.18

BCA, 51.0.0.0/12.101.10

BCA, 51.0.0.0/12.102.25

M. Ş. ÖZCAN, İ. ÜZEN

ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences

Cilt/Volume: 10, Sayı/Number: Özel, (Aralık/December 2019): 129-152 (Atıf için/To cite).

BCA, 490.1.0/3.12.18

BCA, 490.1.0/3.12.45

BCA, 490.1.0/15.81.2

BCA, 490.1.0/18.92.3

BCA, 490.1.0/41.173.5

Resmi Yayınlar

Soy Adı Kanunu. (1934, 2 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı:2741). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/2741.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2019)

Efendi, Bey, Paşa Gibi Lakap ve Unvanların Kaldırılmasına Dair Kanun. (1934, 29 Teşrinisani). Resmi Gazete (Sayı:2867). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/2867.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2019)

Soy Adı Nizamnamesi. (1934, 27 Kânunuevvel). Resmi Gazete (Sayı:2891). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/2891.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2019)

TBMM Zabıt Ceridesi, 4. Devre, 23. Cilt, 16.6.1934

TBMM Zabıt Ceridesi, 4. Devre, 23. Cilt, 18.6.1934

TBMM Zabıt Ceridesi, 4. Devre, 23. Cilt, 21.6.1934

TBMM Zabıt Ceridesi, 4. Devre, 25. Cilt, 24.11.1934

TBMM Zabıt Ceridesi, 4. Devre, 25. Cilt, 17.12.1934

Sürelî Yayınlar

Akşam

Cumhuriyet

Çankırı'da Duygu

Ulus

Kitap, Makale ve Bildiriler

Aslan, D.A. (2006). Modern Türkiye'de Ulusal Kimliğin İnşasında Soyadı Kanunu'nun Rolü. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi (CTAD)*, (3), 155-172.

M. Ş. ÖZCAN, İ. ÜZEN

ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences

Cilt/Volume: 10, Sayı/Number: Özel, (Aralık/December 2019): 129-152 (Atıf için/To cite).

- Atabay, M. (2005). Soyadı Kanunu ve Bu Konuda Yapılan Tartışmalar. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Sayı:42, 2005, s.231-248.
- Ateş, T. (2010). *Türk Devrim Tarihi* (6.Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Avşar, Z. ve Kaya, A.E.E. (2013). Cumhuriyet Türkiye'sinin Halkçılık Uygulamaları: Soyadı Kanunu Örneği. *Turkish Studies*, (8/5), 73-90.
- Doğaner, Y. (2007). Atatürk Dönemi Türkiye'sinde Sosyo-Kültürel Değişim. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi ICANAS*, 38, 235-260.
- Dokuyan, S. (2016). Soyadı Kanunu Ve Kanununun Uygulanma Süreci. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 31(1), 129-166.
- Ertan, T.F. (2000). Cumhuriyet Kimliği Tartışmasının Bir Boyutu: Soyadı Kanunu. *Kebikeç*, (10), 255-272.
- Fındıkoğlu, Z.F. (1941). Çankırı'da Soyadı Kanunu'nun Tatbikatı. *Çığır*, (121), 312-315.
- Turan, Ş. (2010). *Türk Devrim Tarihi III (2. Bölüm): Yeni Türkiye'nin Oluşumu (1923-1938)*. Ankara: Bilgi Yayınevi.